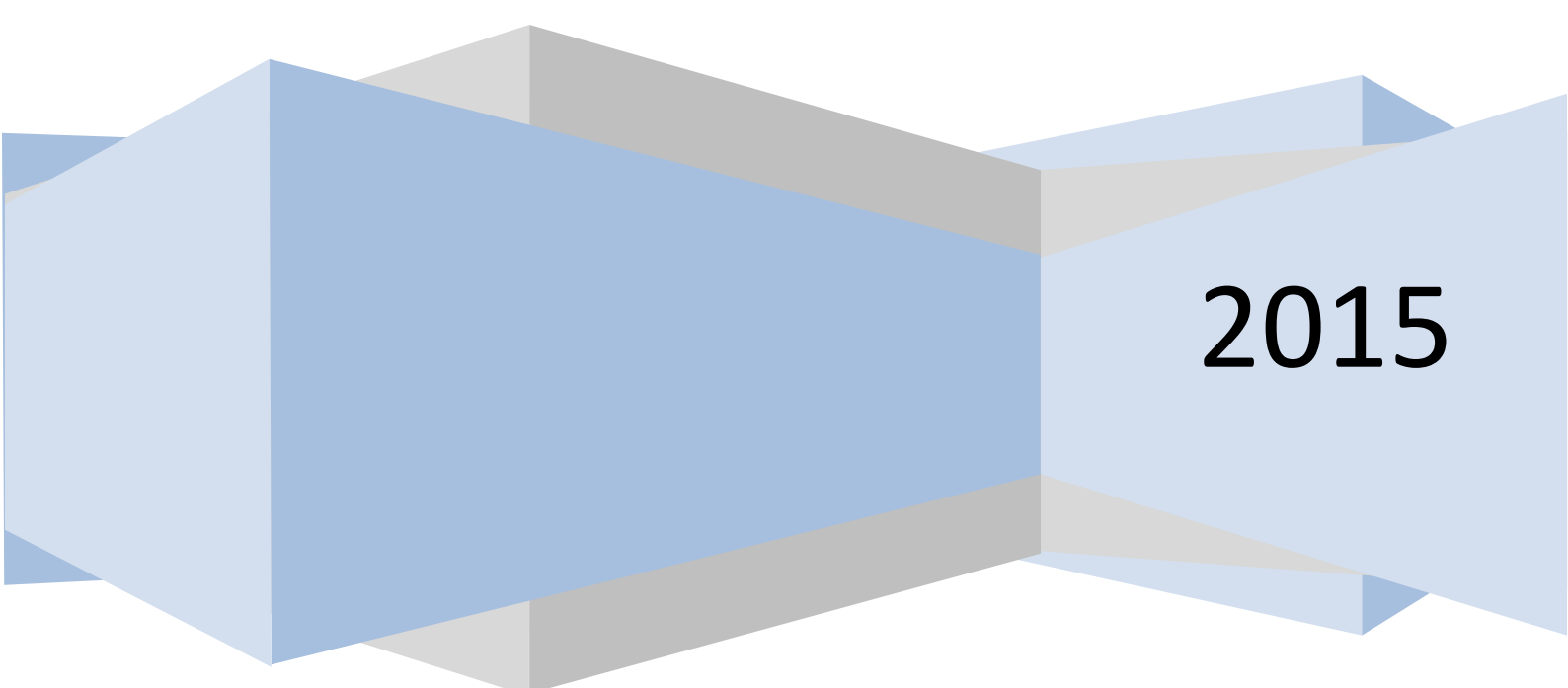

Gemeente Sittard-Geleen

Uitvoeringsplan Informele Zorg

Inzet van mantelzorgers en (zorg-)vrijwilligers

2015

Inhoud

1. Inleiding.....	1
2.1 Mantelzorgondersteuning	2
2.1.1 Aandacht aan de voorkant.....	2
2.1.2 Aandacht voor speciale doelgroepen	3
2.1.3 Breed aanbod aan mantelzorgondersteuning.....	3
2.1.4 Aandacht voor respijtzorg(arrangementen).....	4
2.2 Mantelzorgwaardering	4
2.2.1 Individuele mantelzorgwaardering.....	4
2.2.2 Collectieve mantelzorgwaardering.....	5
3. (zorg-) vrijwilligers.....	6
3.1 Ondersteuning vrijwilligers in de zorg	6
4. Financiën/uitvoering/organisatie	8

1. Inleiding

Per 1 januari 2015 krijgt de gemeente meer taken op het gebied van zorg en ondersteuning als gevolg van de decentralisatie van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De manier waarop de gemeente Sittard-Geleen uitvoering geeft aan deze taken is beschreven in het Wmo Beleidsplan 2015-2016. Dit uitvoeringsplan is een uitwerking van het beleidsplan, specifiek over de ondersteuning van informele zorg.

Informele zorg is de zorg die onbetaald en niet beroepsmatig wordt verleend. Daarmee kan het bijdragen in het terugdringen van de zorgkosten, maar kan het ook de verbondenheid tussen mensen vergroten. Informele zorg is onder te verdelen in gebruikelijke zorg, zelfhulp, mantelzorg en zorg door zorgvrijwilligers.

Dit uitvoeringsplan geeft een overzicht van het aanbod en de organisatie van de ondersteuning van mantelzorg en zorgvrijwilligers in de gemeente. Daarnaast geeft het plan weer op welke manier deze vormen van informele zorg verder ontwikkeld worden. Het plan beschrijft de uitvoering voor 2015. In 2015 zal de gemeente in gesprek gaan met mantelzorgers en vrijwilligers om de ondersteuning verder op hun wensen en behoeften af te stemmen. Op deze manier wordt ruimte gegeven aan maatwerk.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de ondersteuning en waardering van mantelzorgers. De zorg die zorgvrijwilligers verlenen wordt verder ontwikkeld door training van de vrijwilliger en samenwerking met de formele zorg. In hoofdstuk 3 wordt hier op ingegaan. Tenslotte staan in hoofdstuk 4 de financiën van de gemeente beschreven die met de informele zorg gemoeid zijn.

2. Mantelzorg

Mantelzorg is de zorg die verleend wordt aan een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, kind of ander familielid of kennis, vanuit een persoonlijke relatie met die persoon. Het overkomt mensen en verschilt daarmee van vrijwilligerswerk, waarbij bewust gekozen wordt voor het bieden van ondersteuning. Mantelzorg wordt onbetaald en vaak langdurig gegeven. Mantelzorgers zorgen soms 24 uur per dag, kunnen deze zorg niet zomaar beëindigen en verrichten soms verpleegkundige handelingen. Ze zijn daarmee een belangrijk onderdeel van de hulp en ondersteuning die aan burgers geboden wordt, in het kader van de Wmo en de Wet langdurige zorg (Wlz).

Het werk van mantelzorgers draagt in het algemeen veel bij aan de kwaliteit van leven van een burger met een ondersteunings- of zorgvraag. Om ervoor te zorgen dat mantelzorgers hun waardevolle taak kunnen blijven vervullen, moeten ze gefaciliteerd worden. Daarom wordt extra ingezet op enerzijds mantelzorgondersteuning en anderzijds mantelzorgwaardering.

2.1 Mantelzorgondersteuning

Omdat mensen vanuit een persoonlijke relatie handelen, stoppen ze daar niet zomaar mee. Mantelzorg is vaak langdurig en daardoor soms zwaar. Mantelzorgondersteuning moet erop gericht zijn dat mantelzorgers hun werk kunnen blijven uitvoeren zonder overbelast te raken. De mantelzorgondersteuning in Sittard-Geleen kent vier pijlers die achtereenvolgens besproken worden. Dit zijn aandacht aan de voorkant; aandacht voor speciale doelgroepen; breed aanbod aan ondersteuning; en aandacht voor respijtzorg(arrangementen).

2.1.1 Aandacht aan de voorkant

Ondersteuning moet mantelzorg mogelijk maken en mogelijk houden. Omdat mantelzorgers waardevol werk doen, is het belangrijk dat ze hun zorgtaken goed kunnen blijven uitvoeren en niet overbelast raken. Daarom is het van belang dat vóór het stadium van overbelasting al aandacht is voor de mantelzorger. Dat is soms lastig, omdat mantelzorgers niet altijd weten dat ze mantelzorger zijn en dat ze indien nodig gebruik kunnen maken van ondersteuning.

Op diverse manieren wordt aan de voorkant aandacht besteed aan mantelzorgers:

- Tijdens het keukentafelgesprek
Al in de keukentafelgesprekken wordt de inzet van mantelzorg besproken en is aandacht voor de mate van belasting van de aanwezige mantelzorger(s). De Wmo-consulent zal de burger met een ondersteuningsvraag vragen of er sprake is van mantelzorg. Als dat het geval is, zullen de hulpvrager en diens mantelzorger geïnformeerd worden over de bronnen waar ze informatie kunnen vinden en over de ondersteuningsmogelijkheden waar ze een beroep op kunnen doen indien nodig.
- In het Wmo-adviescentrum
Hier liggen folders met meer informatie over mantelzorg en mantelzorgondersteuning. Burgers, zorgvragers, mantelzorgers en andere geïnteresseerden kunnen hier vrijblijvend binnenlopen en folders meenemen, maar ook hun vragen stellen aan de aanwezige Wmo-consulenten of medewerker van het

Steunpunt Mantelzorg. Daarnaast kunnen mantelzorgers en hulpvragers hiervoor ook terecht bij de wijksteunpunten.

- Bij de huisarts
Huisartsen zijn alert op overbelasting van mantelzorgers en zullen mantelzorgers met klachten informeren over de mogelijkheden voor meer informatie en ondersteuning. Via huisartsenverenigingen worden de huisartsen voorzien van actuele informatie op dit gebied.
- Via informele zorg
Vrijwilligers in de zorg hebben regelmatig contact met mantelzorgers van hulpvragers. Deze vrijwilligers vervullen daarom een belangrijke rol in het signaleren en doorverwijzen van deze mantelzorgers die overbelast zijn of dreigen te raken.
- Lokaal via het Steunpunt Mantelzorg Westelijke Mijnstreek
Het Steunpunt Mantelzorg Westelijke Mijnstreek van Partners in Welzijn biedt verschillende vormen van ondersteuning (zie paragraaf 2.1.3) aan mantelzorgers in Sittard-Geleen. Zij zijn bereikbaar via het Wmo adviescentrum en de website www.steunpuntmantelzorgwm.nl.
- Landelijk via Mezzo
Mezzo is de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligers en zorgt voor informatie en advies. Via www.mezzo.nl kunnen Mantelzorgers en vrijwilligers meer informatie vinden over de verschillende voorzieningen die op landelijk niveau beschikbaar zijn.

2.1.2 Aandacht voor speciale doelgroepen

Mantelzorgers geven aan dat het zorgen voor een ander een fijn gevoel en voldoening geeft omdat ze iets voor een ander kunnen doen. Dit positieve effect is het grootst wanneer mantelzorg met mate wordt gegeven (bron: SCP). Wanneer het gecombineerd wordt met studie of werk, wordt eerder een gevoel van overbelasting ervaren. Daarom is er extra aandacht voor speciale doelgroepen onder mantelzorgers.

Landelijk zijn een aantal specifieke doelgroepen benoemd, namelijk 75-plussers die bijna continu voor hun partner zorgen, werkende mantelzorgers (met een stervende partner), ouders van kinderen met een handicap, partners en ouders van mensen met een psychiatrische problematiek, allochtone mantelzorgers en jonge mantelzorgers. Jaarlijks zal een specifieke doelgroep extra aandacht krijgen via instellingen die gesubsidieerd worden om mantelzorgers te ondersteunen.

2.1.3 Breed aanbod aan mantelzorgondersteuning

Het aanbod van mantelzorgondersteuning in Sittard-Geleen richt zich op een aantal basisfuncties, te weten: informatie; advies en begeleiding; emotionele steun; educatie; praktische hulp; respijtzorg; financiële tegemoetkomingen; materiële hulp. Het Steunpunt Mantelzorg is het loket voor deze vormen van ondersteuning, zij leveren deze zelf of verwijzen mantelzorgers door.

Om ondersteuning te bieden worden mantelzorgers geregistreerd bij het steunpunt, zo is ook eventuele follow-up mogelijk. De gemeente stimuleert registratie van mantelzorgers om het ondersteuningsaanbod te kunnen laten aansluiten bij de ondersteuningsbehoeften.

2.1.4 Aandacht voor respijtzorg(arrangementen)

Respijtzorg geeft mantelzorgers de mogelijkheid hun zorgtaken tijdelijk over te dragen, zodat ze ontlast worden van hun taken en een adempauze kunnen nemen. Het tijdelijk overdragen van mantelzorg is een proces, waar zowel zorgvrager als mantelzorger aan moeten wennen. De mantelzorger geeft hiermee namelijk tijdelijk de regie uit handen. Daarom wordt voorzien in een aanbod van respijtzorgarrangementen, dat varieert van enkele uren respijt tot de mogelijkheid van meerdere dagen respijt.

Dagbesteding is een vorm van respijtzorg waarbij de mantelzorger een of meerdere dagdelen ontlast wordt. Kortdurend verblijf is het logeren in een logeershuis of zorginstelling. De gemeente maakt afspraken met diverse formele en informele zorgaanbieders over respijtzorgarrangementen, zodat voor de diverse doelgroepen van zorgvragers een passend aanbod beschikbaar is. Zorgvragers en mantelzorgers kunnen bij het Wmo-adviescentrum terecht voor het organiseren van respijtzorg. Tenslotte zijn er ook diverse landelijke organisaties die respijtzorg aanbieden, zoals www.handjehelpen.nl en www.handeninhuis.nl.

In 2015 worden extra middelen ingezet om onderzoek te doen naar de behoefte bij mantelzorgers aan respijtzorg en het huidige aanbod van laagdrempelige respijtzorgvoorzieningen. Hierbij zal extra aandacht zijn voor de beschikbaarheid aan kleinschalig aanbod in de buurt waar frequent gebruik van gemaakt kan worden. Dit bevordert de draagkracht van mantelzorgers namelijk meer dan wanneer enkel op incidentele basis grootschalige respijtzorgvoorzieningen beschikbaar zijn.

2.2 Mantelzorgwaardering

Tot en met 2014 werd de mantelzorgwaardering landelijk vorm gegeven door het mantelzorgcompliment. Dit was een vergoeding van € 200,- voor een mantelzorger die door een zorgvrager werd voorgedragen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De SVB betaalde dit bedrag jaarlijks op de dag van de mantelzorg uit. De zorgvragers die een mantelzorgcompliment mochten uitdelen hadden allemaal een extramurale AWBZ indicatie met een duur van minimaal 371 dagen. Op gemeentelijk niveau wordt een aparte viering gehouden op de dag van de mantelzorg. Per 1 januari 2015 worden de gelden die gemoeid zijn met het landelijke mantelzorgercompliment overgedragen aan gemeenten. De mantelzorgwaardering zal door gemeente Sittard-Geleen in 2015 ingevuld worden op individueel en collectief niveau.

In 2015 zal in overleg met mantelzorgers gekeken worden naar hun wensen en behoeften om de invulling van mantelzorgwaardering hier verder op af te stemmen.

2.2.1 Individuele mantelzorgwaardering

Gemeente Sittard-Geleen heeft in haar beleidsplan gekozen om de financiële tegemoetkoming, gevat in het 'mantelzorgcompliment', voort te zetten. Uit onderzoek blijkt namelijk dat mantelzorgers deze vorm van ondersteuning/waardering het meest op prijs stellen. In 2015 kan de nieuwe Wmo-doelgroep die met de nieuwe wet overkomt naar de gemeente een mantelzorger voordragen voor het mantelzorgcompliment. Dit zijn de zorgvragers die langdurig (maatwerk)ondersteuning nodig hebben gericht op participatie of zelfredzaamheid. Een mantelzorgcompliment wordt toegekend als aan drie voorwaarden is voldaan. De zorgvrager heeft maatwerkondersteuning nodig gericht op participatie of

zelfredzaamheid; de inzet van deze ondersteuning is langer dan drie maanden nodig; én er is sprake van mantelzorg die inzet van de maatwerkondersteuning vermindert of uitstelt. Tijdens het keukentafelgesprek wordt de eventuele inzet van mantelzorg in kaart gebracht. Wanneer er sprake is van mantelzorg, vermeldt de Wmo-consulent dit in het gespreksverslag. Zorgvragers die voldoen aan de drie criteria ontvangen een brief om een mantelzorger voor te dragen. De mantelzorgers die in aanmerking komen voor het compliment ontvangen rond de Dag van de Mantelzorg een bedrag van € 175,-.

2.2.2 Collectieve mantelzorgwaardering

Omdat niet iedere mantelzorger voldoet aan de gestelde criteria zoals uitgewerkt op individueel niveau, wordt er ook op collectief niveau waardering geuit. Voor de brede doelgroep mantelzorgers blijft de jaarlijkse viering van de 'dag van de mantelzorg' staan. Er wordt budget vrij gemaakt zodat de aanwezige mantelzorgers tijdens de dag van de mantelzorg op een passende wijze gewaardeerd worden.

3. (zorg-) vrijwilligers

Zorgvrijwilligers zijn actief op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en zorg en behoren daarom tot de 'informele zorg'. In tegenstelling tot een mantelzorger, kiest een (zorg)vrijwilliger bewust voor het uitvoeren van zorgtaken.

Zorgvrijwilligers ondersteunen zorgvragers en mantelzorgers. Taken die zorgvrijwilligers uitvoeren zijn onder andere het bieden van praktische hulp, sociaal-emotionele ondersteuning en ondernemen van gezamenlijke activiteiten. Kenmerkend voor de zorgvrijwilligerszorg is de sociaal-emotionele ondersteuning die meestal een-op-een geboden wordt aan (thuiswonende) cliënten. Voorbeelden van deze ondersteuning zijn vrijwillige thuishulp, buddyzorg en vrijwillige palliatieve terminale zorg.

Veel cliënten uit de Wmo-doelgroep zijn eenzaam en belemmerd in hun dagelijkse activiteiten door hun ziekte of aandoening. De vrijwilligers ondersteunen hierin en vormen veelal een belangrijke (soms de enige) verbinding met de samenleving.

Iedere vrijwilliger heeft zijn eigen beweegredenen om vrijwilligerswerk te doen, bijvoorbeeld voor sociale contacten of zelfontplooiing, maar ook om nieuwe vaardigheden op te doen of weer te wennen aan het werkritme. Al deze vrijwilligers moeten ondersteund worden om hun taken uit te kunnen voeren. In paragraaf 3.1 wordt aandacht besteed aan de ondersteuningsmogelijkheden die geboden worden.

3.1 Ondersteuning vrijwilligers in de zorg

De gemeente heeft de taak om vrijwilligers te ondersteunen zodat zij hun taken goed kunnen uitvoeren. Deze ondersteuning geldt voor zowel individuele vrijwilligers als vrijwilligersorganisaties.

Intensivering samenwerking met informele zorgorganisaties

Het Participatiehuis zorgt voor de begeleiding en de matching van mensen in een uitkeringssituatie die iets willen bijdragen aan de maatschappij via vrijwilligerswerk. Hier ligt een belangrijke taak weggelegd om te zorgen dat deze vrijwilligers voldoende gefaciliteerd zijn en begeleiding krijgen om ondersteuning te leveren aan een kwetsbare groep. Het is van belang dat in het selectieproces voor zorgvrijwilligers aandacht is voor de kwaliteiten en affiniteit van de vrijwilliger en in hoeverre deze vrijwilliger te trainen is om de zorgtaken uit te voeren.

Het Participatiehuis werkt al samen met formele organisaties in de zorg. In 2015 wordt bekeken of er extra 'vrijwilligersplekken' gerealiseerd kunnen worden door samen te werken met informele zorgorganisaties.

Verklaring omtrent gedrag

Een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) is een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak.

Vrijwilligersorganisaties in de zorg vragen van hun zorgvrijwilligers een VOG. De gemeente

stimuleert dit door een gratis VOG beschikbaar te stellen voor vrijwilligers van deze organisaties.

Scholing

In 2015 en 2016 wordt ingezet op training/scholing van zorgvrijwilligers gericht op de nieuwe Wmo doelgroepen. Onder nieuwe doelgroepen wordt onder andere verstaan: mensen met een verstandelijke beperking, mensen met psychogeriatrische problemen en mensen met psychiatrische problemen.

Organisaties in de informele zorg die op dit moment ondersteuning bieden aan kwetsbaren in de samenleving door middel van vrijwilligers krijgen daarom de gelegenheid om ervoor te zorgen dat zij een trainingsaanbod samen stellen voor zorgvrijwilligers. Ook mantelzorgers moeten de mogelijkheid krijgen om deze trainingen bij te wonen. Vrijwilligersorganisaties die het trainingsaanbod niet op eigen kracht kunnen vormgeven, kunnen hiervoor de hulp in te roepen van het samenwerkingsverband Streekzorg of de Vrijwilligerscentrale. Daarnaast wordt ook van deze organisaties verwacht dat zij samenwerking zoeken met formele zorgorganisaties.

Organisaties in de informele zorg krijgen opdracht om in 2015 en 2016 een trainingsaanbod op te zetten. Daar waar dit noodzakelijk is en niet opgenomen kan worden in het bestaande aanbod, wordt gemeentelijk budget vrijgemaakt om organisaties in de informele zorg extra ruimte te geven om een gedegen trainingsaanbod op te zetten. Het trainingsaanbod kan gericht zijn op de omgang met nieuwe (doel)groepen maar ook op een verdieping van de inhoud.

4. Financiën/uitvoering/organisatie

In dit hoofdstuk worden de activiteiten die beschreven staan in dit plan gekoppeld aan de beschikbare budgetten. Veel van de beschreven activiteiten vloeien voort uit de afspraken die gemaakt worden tussen gemeente en uitvoerende organisaties. Binnen de opdrachten die jaarlijks worden gegeven, krijgen deze activiteiten een rol.

		2015	
Onderwerp	Activiteiten	Structureel	Incidenteel
Mantelzorg-ondersteuning	Aandacht aan de voorkant	Via reguliere opdrachten	
	Aandacht voor speciale doelgroepen	Via reguliere opdrachten	
	Breed ondersteuningsaanbod	Via reguliere opdrachten	
	Extra inzet m.b.t. respijtzorg		46.000
Mantelzorg-waardering	Individueel: mantelzorgcompliment	525.000	
	Uitvoering geven aan mantelzorgcompliment	30.000	
	Collectief: dag van de mantelzorg	25.000	
	Uitvoering geven aan de dag van de mantelzorg	Via reguliere opdracht	
Ondersteuning zorgvrijwilligers	Training en scholing zorgvrijwilligers en mantelzorgers	Via reguliere opdrachten	30.000*
	Verklaring omtrent gedrag	Opgenomen in begroting	
	Samenwerking formele en informele zorg	Via reguliere opdrachten	

* deze incidentele middelen worden beschikbaar gesteld binnen het bestaande budget 'uitvoering vrijwilligersbeleid algemeen'.